

Helse- og omsorgsdepartementet

Hamar, XX. juni 2022

Deres referanse: 22/1464-

Høringsinnspill fra Helse Sør-Øst RHF: Avvikling av godkjenningsordningen i fritt behandlingsvalg

Helse Sør-Øst RHF takker for muligheten til å gi høringsinnspill til forslag til endringer i regelverket for å avvikle godkjenningsordningen i fritt behandlingsvalg.

Det vises til høringsbrev og høringsnotat om «Endringer i pasient- og brukerrettighetsloven og spesialisthelsetjenesteloven (Avvikling av godkjenningsordningen i fritt behandlingsvalg)».

I høringsnotatet foreslås endringer i lov 2. juli 1999 nr. 63 om pasient- og brukerrettigheter (pasient- og brukerrettighetsloven) § 2-4 og lov 2. juli 1999 nr. 61 om spesialisthelsetjenesten m.m. (spesialisthelsetjenesteloven) § 4-3. Videre foreslås det å oppheve forskrift 29. oktober 2015 nr. 1232 om private virksomheters adgang til å yte spesialisthelsetjenester mot betaling fra staten.

Helse Sør-Øst RHF merker seg at Departementet tar sikte på at godkjenningsordningen i fritt behandlingsvalg oppheves fra 1. januar 2023, og at det, for å ivareta hensynet til pasienter under behandling, etableres en overgangsordning som er foreslått begrenset til seks måneder etter at endringene trer i kraft.

Helse Sør-Øst RHF viser til tidligere brev 19. september 2019 til Departementet hvor det er pekt på at FBV-ordningen kan være egnet til å skape klarhet omkring sørge-for-ansvaret. Helse Sør-Øst RHF gir i brevet uttrykk for at kjøpsavtaler basert på anbudskonkurranser gir et bedre utgangspunkt for oppfølging av leverandører enn hva som er tilfelle for HELFO mot leverandører innen godkjenningsordningen i fritt behandlingsvalg.

I anbudskonkurransene stiller Helse Sør-Øst RHF krav til kompetanse og kvalitet i pasientbehandlingen. Etterlevelse av kravene følges opp gjennom rapportering, løpende dialog og i oppfølgingsmøter mellom avtalepartene og Helse Sør-Øst RHF. Krav til og oppfølging av kvalitet og kompetanse er et forutsetning for at helsetjenestene skal være mest mulig likeverdige, uavhengig av hvor tjenestene utføres.

Helse Sør-Øst RHF viser til at kostnadene til behandlingen hos leverandører innen godkjenningsordningen i fritt behandlingsvalg har økt siden ordningen ble etablert i 2015 og beløper seg i 2021 til over 379 millioner kroner for regionen, hvorav behandling innen tverrfaglig spesialist rusbehandling utgjør 62 prosent, behandling innen somatikk 20 prosent, psykisk helsevern voksne 17 prosent og psykisk helsevern barn og unge 1 prosent.

Kostnadene er økende i 2022. For enkelte helseforetak representerer dette en betydelig kostnad.

Helse Sør-Øst RHF har kartlagt aktiviteten innen godkjenningsordningen i fritt behandlingsvalg. Helseforetak og private sykehus med opptaksområde har, med bakgrunn i en oversikt over forbruket av tjenester i eget opptaksområde, gitt tilbakemeldinger om egen kapasitet for å kunne håndtere aktiviteten som per nå utføres av FBV-leverandører. Helse Sør-Øst RHF har i tillegg kartlagt ledig kapasitet på inngåtte avtaler med private avtaleparter.

Innen tverrfaglig spesialisert rusbehandling har det, til tross for at antall henvisninger ikke har økt, vært en betydelig økning av langtids døgnopphold innen rammen av godkjenningsordningen i fritt behandlingsvalg. Innen dette tjenesteområde er det ubrukt kapasitet hos de private avtalepartene, som står for 2/3 av all døgnkapasitet innen tverrfaglig spesialisert rusbehandling i Helse Sør-Øst. Det er også noe ubrukt kapasitet innen tverrfaglig spesialisert rusbehandling i helseforetakene. Det er fra flere helseforetak gitt innspill om at døgnbehandling innen dette tjenesteområdet må utvikles bredere enn å utvide omfanget av langtids døgnbehandling, med økt vektlegging av tjenester lokalt og med rask intervensjon.

Omfanget av tjenester innen psykisk helsevern barn og unge er relativt lite og vil kunne håndteres av helseforetakene. Aktiviteten innen psykisk helsevern voksne vil kunne håndteres av helseforetak og private sykehus med avtale.

Innen somatikk utgjør omfanget av enkelte prosedyrer innen godkjenningsordningen i fritt behandlingsvalg en så pass stor andel av den samlede aktiviteten at enkelte helseforetak per i dag ikke vil ha kapasitet til å håndtere dette volumet. Dette er dog snakk om polikliniske undersøkelser, hvor det vil være mulig å bygge opp kapasitet internt evt. gjennomføre anskaffelser.

Helse Sør-Øst RHF vurderer på denne bakgrunn at det vil være mulig å avvikle godkjenningsordningen i fritt behandlingsvalg fra 1. januar 2023. Det vil sannsynligvis være behov for en overgangsordning for pasienter som allerede er under døgnbehandling innen tverrfaglig spesialisert rusbehandling og psykisk helsevern.

Helse Sør-Øst RHF er enig i de endringer som er foreslått i pasient- og brukerrettighetsloven og spesialisthelsetjenesteloven, samt forskrift 29. oktober 2015 nr. 1232, som vil innebære en avvikling av godkjenningsordningen i fritt behandlingsvalg.

Helse Sør-Øst RHF støtter pasienters rett til å velge behandlingssted og å få dekket nødvendige utgifter til reise i forbindelse med en helsetjeneste, jf. pasient- og brukerrettighetsloven § 2-4 og § 2-6, og konstaterer at rett til å velge behandlingssted opprettholdes med de endringer som foreslås i høringsnotatet.

Hvis endringene som foreslås i høringsnotatet gjennomføres, vil Helse Sør-Øst RHF iverksette nødvendige tiltak og evt. anskaffelser, slik at kapasiteten er tilstrekkelig og pasienter ivaretas på en god måte ved avviklingen av godkjenningsordningen i fritt behandlingsvalg.